

gednek minden időkre szóló programja. Ezt vallotta az akkori generáció és hiszem, hogy a mai nemzedék sem vallhat más programot.

Ezen visszaemlékezés során látom magam előtt a hatalmas magyar olygarcha Tisza családnak talpig gyallér srját, a királybiztost: Tisza Lajost, amint búcsubeszédét elmondotta. Mint lombkoszorus erdőkön viharverte, százados tölgyei vették körül urukat a szegedi mivoltukra büszke, erős dereku, független polgárok. Ifjúságomnak példányképei voltak ők: a Kremminger Antalok, Pálfi Ferencok, Magyar Jánosok, Babarczy Józsefek, Zsótér Andorok, Fodor Istvánok, Wagner Károlyok stb. Ezek valóban Szegedért éltek és munkálkodtak, nyugodtan adhatta kezökbe a város jövőjét a nagyúr, a királyi biztos.

Nagyon sokan vannak a szegedi polgárok közül, akik nem ismerték még Szeged programjának történetét, azt hiszem, nem végeztem hiába való munkát, mikor ezt fellelvevittem.

Nemo.

Emlék egy szegedi ujságiróról.

Az ujságiró, akire most, hogy átfutok ismét Szegeden, visszaemlékezni illik: Hajnal Gyula, a Délmagyarország munkatársa, még ma is, a sambori temetőben. Ujságiró volt és meghalt, hősi halállal, ahogy mondani szokás, holott e kettő: ujságírás és hősi halál már magában is ellentét és majdnem lehetetlen. Legalább is olyan fajtájú ujságirónál, mint szegény Hajnal kollégám volt, a szolgalmának és az éjszakázásnak, a közigazgatási szakértésnek és a kabaréolónak való udvarlásnak, a nasi-vasizásnak és a gyors lapcsinálásnak felejtethetetlen vegyülete. Merő véletlen, hogy a salzburgi 59-ik gyalogezredhez kerültem én is, s ott találkoztam vele, az önkéntes iskolában. Mindketten ujságirók és Szegedről jövők, a Festung Hohensalzburg éles és hideg októberi levegőjébe belefújt az alföldi szél és ketten, a Tisza mellől, csak néztük egymást és csak örültünk egymásnak, míg távoli mezők vérezttek és várták őt is, a halálra.

A halálra várták. Holott *Cuca* — így hívtuk egykor — egészen az életé volt, amit imádozt. S tudom, hogy szegedi volt, hogy talán ennél az asztalnál, éppen ilyenkor, irt a Délmagyarországnak, ahol most egy vendég ír róla: mégis le merem írni: a vidéki ujságiró kifejezett és érdekes típusa volt, voltak tulajdonságai, amik talán jobba is lehettek volna: de sohasem volt rossz, mindig jó volt: vidéki ujságiró. Huszonnégy éves korára szép és acélosan fekete haja a koponya hátulján kihullott: kopasz lett. Mibe? A loholásba, a szerencsémbe, az életbe? Abba, hogy ha rajta állt volna, a szegedi közigazgatási bizottság egyetlen egy üléséből táncát, vezércikkét és himnuszot irt volna? Mibe? Hogy hajnalonta koronákat rakott egy füstös kávéház kártyaasztalára? Hogy egykor szép szavakat sugott egy léha nő fülebe, aki akkor komolyan hallgatta és másnap nevetett? A telefomba, a táviratba, a nyomdába, a vágyba, az írásba kopaszodott meg huszonnégy esztendejére? Az életbe? Mibe?

Berukkolt, Istenem, mi az: egy ujságirónak berukkolni, aki hat órákor fekszik le és látja a hajnal rózsaszínjét a Tiszahidak felett; berukkolni és hat órákor — felkelni? Osztrák regimentbe ment, Salzburgba, a Rainerekhöz: azóta ez az ezred Luckót is megostromolta és háromszor gondolt Höfer generális arra, hogy megemlítsa a hivatalos jelentésekben. A Festung Hohensalzburg volt a kaszánya, egy régi vár, ahol valamikor a salzburgi hercegek éltek finom és zár-

kózt életüket. Finoman és zárkóztan éltek a katonák is ott ezernégyeszáztizenegy októberében: az önkéntes-iskola a harmadik emeleti padlason volt, ha Hajnal kinyitotta, biztosan elérte fejével a plafont. En így találtam: az udvaron, egy régi kávéházban, csodálatos és tiszteletreméltó ambiciójával kékelt, kaparta, vágta le az exequiáncsarat a bakancsaról.

— Ez az, mondta, és ragyogott az egész ember: — látod, milyen lesz az ember, mire monturhoz jut. Marhabust enni, a zsirt is, az egész manaszt, az utolsó csoppig: ez az. És reggel felkelni és laufsritthet kétszer körül az exequiáncsaron: ez az.

S én egészen elvakultam és bánatosan, hogy én ilyenemnek sohasem fogok tudni örülni: csak néztem Hajnal Gyula ujságirót, aki egyszer *Else Jerusalem*, „Vénusz a keresztfán” című művét fordította, — a címképen egy meztelen nővel. Ezt hagyta örökségül: ez az. Látod, édes Hajnal, ez az. Ez az, ami megmarad a vidéki ujságiróból: a Vénusz, amit előttünk is, utánunk is, keresztre feszítenek.

Mindegy, hogy hányan borultunk le előtte.

A Berger-Brauban lakott, vagy másképen a Berger Gasthofban: a harmadik emeleten, a Linzer-gässchen. Kis, szűk lépcsőn kellett felmenni, szőke salzburgi lányok sokszor jártak arra.

— Der Ungar, — Gyuri, der Ungar, — így mondták, s azt hiszem, sokan szerették, holott akkor még csak káplár volt, de a két szemé jobban fénylett, mint valaha.

Nem birta: magyar regimenthez ment, az esztorgoniakhoz, boldogan és hittel, hogy szép és szent katonának lenni. A harcúterem lett kadét, úgy esett el és most Samborban, a temetőben, alussza ki sok álmatlan inspekcióját. Ujságiró volt, szegedi és fiatal. Nem tudja azt senki, csak ujságiró: milyen tragikum az ujságiró hősi halála. Másé is, de a miénk ezerszeresen: ott marad egy íróasztal, kihűlt és árva, az itatós alatt egy megkezdett kézirat a tanyai iskolákról, egy félpár manszetta, amit ott felejtett sietség közben: más semmi, semmi. És ezt is csak mi látjuk és ezen is csak mi sírunk. Holott hányan sirtak és hányan kacagtak azon, amit irt az, aki elment és ott felejtette a manszettáját.

Fekete Tivadar.

APOLLO MOZGO SZÍNHÁZ

Február 13-án, vasárnap

FERN ANDRA fellépte.

Béke a földön

drama 3 felvonásban.

Ezenkívül

Cotti férjhez megy

pompás és ötletes bohózat 3 felvonásban.

Előadások délután 2 órától kezdve. Gyermekjegyek csak az első előadásra érvényesek.

A „Hétválasztó”-kávéházban

állandóan elsőrangú

Salon-női-zenekar

hangversenyez.

B. pártfogást kér

Araló Dezső.

Beszélgetünk.

(Látogatás a kulturpalota előcsarnokában elhelyezett fahonvédnál. Esti idő. Künnszáraz hideg van.)

A fahonvéd: Jó úram, csak tán nincs valami baj? Nagyon szomorúnak látszik.

En: Van rá okom. Gyászunk van ismét. Es ezek a gyászos alkalmak egy követik egymást mostanában, mint nappalt az éjszakák. Szegény, jó Szabó Miska társunknak is elkövetkezett az örök éjszakája, pedig az élete folyásának még alig volt nappala.

A fahonvéd (tisztelgésre emeli a pangonétját): Jól ismertem a jókedvű, szőke fiút. Nálunk is szolgált, míg nem szerezte a halált okozó betegséget. Kár érte.

En: Nagy kár. Csöndes, szerény, de értékes tagja volt a hírlapírásnak. Hogy jó fiú volt, semmi sem bizonyítja jobban, minthogy a mesterségbeliek is szerették.

A fahonvéd: Hát ez olyan nagy ritkaság?

En: Az. Nagy sora van ennek. Most talán még se beszéljünk róla. Várjuk ki a jobb időket, akkor majd szóvá tehetjük. (Szünet.) Szegény Miska pajtás, noha még nagyon fiatal volt, beesett volt a válla.

A fahonvéd: Ugyan miért?

En: Nagyon sokan emelkedtek rajta. Mert az ujságiró nagyon sok embernek nem más, mint lépcső, amelyen emelkedni lehet. És az ujságiró csak addig jó, míg emelkedhetnek rajta, amik kihasználhatják és amíg egyeseknek az érdekét szolgálja. Különben senkinek se hívják.

A fahonvéd: Nono, mégis csak vallani az. És mégis csak jobb annak, aki adhat, mint annak, akinek kérni kell.

En: Vagy követelni. Nagyon sokan vannak ám dícső honvédek, akik követelik a himnusz, akik elvárják, megkívánják, hogy mindig a dícsőséget zengjék. Az ujságiró olyan teremtménye az istennek, aki maga mindig szomjúhozik és mindig a mások szomját oltogatja. Ilyen volt szegény Szabó Miska is, aki türe a szomjúságot és boldog volt ha másokat inni látott.

A fahonvéd: Aldott legyen még az emléke is! (Megilletődve hallgat egy ideig, majd újra megszólal.) Az írásról jut az eszembe, hogy tegnap nagy áldomás volt az Ugárimádás szerzőinek a tiszteletére.

En: Unnepelték őket érdemük szerint. Így is kell! Akikalkotnak, teremtenek, akik az agyuk gondolataival termékenyítik embertársaik lélkét s elhíntik a szépségek magvát, azok rászolgáltak az ünneplésre.

A fahonvéd: Ugy-e, sokan voltak a színházban?

En: Teli volt. Egyszóval annyian voltak, amennyien kell, hogy csütörtök este legyenek, amikor a békékezü színész-jayára tartanak majd a színházban előadást.

A fahonvéd: Hallom, hogy kirukkolt a rendőrség is. Ez azt mutatja, hogy szeretik a gazdájukat.

En: Rá is szolgál minden tettel, cselekedetével.

A fahonvéd (csöndesen mosolyogva): A mondó vagyok, hogy az itteni betörők még se éllemes emberek. Mert ha azok volnának, a tegnapi kedvező alkalmat felhasználhatták volna a zavartalan működésre. A magyar példaszó is azt tartja, akkor cincognak az egerék is, ha nincs ottthon a macska.

En: A magyar paraszt egyik legszebb vonása a földimádás, ki veheti rossz néven a rendőrségtől, ha alkalom kínálkozik rá, hogy a főkapitány iránt való imádatát bebizonyítsa?

A fahonvéd: Ugy igaz. Hallom, hogy Cserny Mihálynak is része volt a szívek szeretetében. Aranytollat kapott.

En: Sok arany dukálna neki, mert ezt az írást. Azt hiszem, lemondana az aranytollról, ha a másik mestersége, amit büszkeséggel lüz, megérdemelt sok aranyat hozna a konyhára.

A fahonvéd: Egy szál virágot vigyünk ám csütörtökön a békékezü színésznek. (Pl)